

ساخت و استانداردسازی پرسشنامه باورهای غیرمنطقی (نسخه ایرانی) در بین دانشجویان

تاریخ دریافت: ۹۸/۱۰/۱۱ - تاریخ پذیرش: ۹۹/۰۲/۱۴

خلاصه

مقدمه

باورهای غیرمنطقی می‌تواند هم بر پیشرفت تحصیلی و هم سبک زندگی دانشجویان تاثیر منفی بگذارد، با این وجود ابزار بومی برای سنجش آن وجود ندارد؛ با توجه به اهمیت ابزارهای بومی و بافت‌محور، هدف پژوهش حاضر ساخت و استانداردسازی پرسشنامه باورهای غیرمنطقی (نسخه ایرانی) بود.

روش کار

روش پژوهش یک پژوهش توسعه‌ای و اکتشافی بود. جامعه آماری مورد مطالعه این پژوهش تمامی دانشجویان مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران در نیم‌سال اول سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷ بود که از این جامعه با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای ۲۶۵ نمونه انتخاب شدند. پرسشنامه‌ای ۱۰۹ سوالی ساخته شد و توسط دانشجویان تکمیل گردید. برای تعیین تعداد عامل‌های پرسشنامه از تحلیل عاملی اکتشافی با استفاده از نرم افزار SPSS استفاده شد.

نتایج

چرخش واریماکس نشان داد پرسشنامه باورهای غیرمنطقی از شش مؤلفه خود کم ارزش شماری، ترس غیرمنطقی درباره شخصیت خود، خود ستایی نامعقول، افراط در غمخواری دیگران، اعتقاد به کنترل بیرونی و اعتقاد به عوامل بیرونی با ۴۱ سوال تشکیل شده است. ضریب آلفای کرونباخ حاکی از تایید همه مؤلفه‌های پرسشنامه داشت و پایایی کل برابر با ۰/۹۱۰ بود. ضریب همبستگی نشان داد که مؤلفه‌های پرسشنامه از همسانی درونی قابل قبولی برخوردارند و همچنین ضریب همبستگی مؤلفه‌های پرسشنامه با مؤلفه‌های گرایش به تفکر انتقادی نشان داد که پرسشنامه باورهای غیرمنطقی از روایی همگرای قابل قبول برخوردار است.

نتیجه گیری

با استفاده از ابزار ساخته شده و شناسایی باورهای غیرمنطقی در افراد، می‌توان با اقدامات آموزشی، مشاوره‌ای و مداخله‌ای افراد بسیاری را مورد حمایت قرار داد.

کلمات کلیدی

استانداردسازی، پرسشنامه، باورهای غیرمنطقی، دانشجویان

پی نوشت: این مطالعه فاقد تضاد منافع می‌باشد.

توران خرسندپور^۱

سیمین‌دخت رضاخانی^{۲*}

حسن پاشاشریفی^۳

^۱ دانشجوی دکتری مشاوره، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران.

^۲ استادیار گروه مشاوره، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن.

^۳ استاد گروه روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن.

Email: Rezakhani@riau.ac.ir

مقدمه

مراکز آموزش عالی و دانشگاه‌ها، از اصلی‌ترین مراکز تولید و انتقال دانش هستند که از دیرباز نقش اساسی در خلق نوآوری، شکوفایی استعداد و در نهایت ایجاد جامعه دانش محور داشته‌اند (۱). دانشگاه‌ها به‌عنوان زیر نظام آموزش عالی از پرارزش‌ترین نهادهایی هستند که هر جامعه برای پیشرفت و توسعه در اختیار دارد، چرا که از یک‌سو از نظر پرورش نیروی انسانی متخصص و کارآمد و از سوی دیگر از جهت گسترش فناوری، بر روند شکل‌گیری و دستیابی به توسعه، تأثیرگذار هستند (۲). بر این اساس، می‌توان رسالت و کارکرد اساسی دانشگاه‌ها را آموزش و تربیت نیروی انسانی ماهر و متخصص مورد نیاز جامعه و فراهم آوردن زمینه‌ای مساعد به‌منظور رشد و توسعه پایدار کشور دانست. در این نظام آموزشی، دانشجویان به‌عنوان متقاضیان اصلی در زمینه آموزش شناخته شده‌اند که شناخت باورها و احساسات آن‌ها به تنظیم آگاهانه فعالیت‌های آموزشی کمک خواهد کرد (۳). چرا که موفقیت آتی مؤسسات آموزشی بستگی زیادی به توانایی آن‌ها در ایجاد روابط انسانی مناسب با دانشجویان دارد (۴).

دانشجویان از جمله قشرهای هوشمند و مستعد جامعه و ضمانت‌گر سازندگی و بالندگی فردای کشور خویش هستند و سلامت روانی و جسمی آنان در یادگیری و افزایش آگاهی عملی و تحصیلی‌شان تأثیرگذار است که این امر می‌تواند تأثیر بسیار مهمی در آینده هر کشوری داشته باشد. این در حالی است که اختلال‌های روانی در قشر دانشجو می‌تواند در کاهش کارآیی آنان نقش مهمی داشته باشد (۵). پژوهش‌های متعدد نشان داده است که برخی حالات و رفتارهای نامساعد روان-شناختی مانند اضطراب و افسردگی در محیط دانشگاهی و در بین دانشجویان وجود دارد (۶) و دانشجویان با مجموعه‌ای از مشکلات درسی، مالی، ازدواج، شخصیتی، رفتاری و اجتماعی مواجه هستند (۷).

هم‌گام با پژوهش‌های حیطه سلامت، مطالعات روان‌شناسان نشان داده است که تصور و ذهنیت افراد، نسبت به واقعیت‌های

زندگی آنان بیشترین تأثیر را در رضایت از زندگی‌شان دارد (۸) یکی از جدیدترین و امید بخش‌ترین نظریه‌هایی که به اصلاح تفکر و ذهنیت افراد می‌پردازد، نظریه درمان عقلانی-عاطفی-رفتاری الیس است. این مدل درمانی مدعی است که تفکرات غیرمنطقی در سبب‌شناسی تمام آشفتگی‌های هیجانی و نابهنجاری‌های روانی دخیل هستند. فکرمنطقی به رضایت خاطر بیشتر منجر می‌شود، در برابر آن فکر غیرمنطقی حقیقت ندارد، مطلق‌گراست و در عین حال، استدلالی را برای پشتوانه ندارد و مانع از رویارویی مؤثر فرد با حوادث می‌شود (۹). می‌توان گفت باورهای غیرمنطقی افکاری هستند که بر روان فرد سلطه دارند و عامل تعیین‌کننده نحوه تعبیر و تفسیر و معنی دادن به رویدادها و تنظیم‌کننده کیفیت و کمیت رفتارها و عواطف‌اند (۱۰). به عبارت دیگر، باورهای غیرمنطقی خواست‌ها و اهدافی هستند که به صورت ترجیحات ضروری در می‌آیند، به طوری که در صورت برآورده نشدن می‌توانند به اضطراب و آشفتگی منجر شوند (۱۱). باورهای غیرمنطقی با واقعیت منطبق نیستند و باید‌ها را برای فرد می‌آورند، تعادل فرد را از بین می‌برند و از ایجاد نظم جلوگیری می‌کنند (۱۲). باورهای غیرمنطقی جزء آن دسته از باورها به شمار می‌آیند که یا به طور مستقیم همراه با بازتاب‌هایی مانند اندوه، افسردگی و خشم ظاهر می‌شوند یا به صورت درونی و لحظه‌ای تظاهر می‌کنند و حاصل آن‌ها عدم تحرک و بی‌علاقگی به کار و فعالیت است (۱۳). در واقع باورهای غیرمنطقی، باورهای منفی هستند که موجب اضطراب و تنش در آدمی می‌شوند؛ باورهایی که بر اساس بایدهای بی‌اساس در ذهن آدمی نقش می‌بندد و سبب به هم خوردن تعادل آدمی می‌شود و پیامدهای ناشی از آن‌ها، رفتارها و عاطفه‌های بیمارگونه‌ای است که بقاء، سلامت روانی و عاطفی فرد را تهدید می‌کند؛ بنابراین می‌توان گفت این باورها از عامل‌های مهم و تأثیرگذار بر سلامت هستند (۵). نتایج برخی پژوهش‌ها نشان داده است که باورهای غیرمنطقی با شادکامی کمتر، اضطراب بیشتر و رضایت‌مندی کمتر از زندگی ارتباط دارد (۱۴).

آیا مؤلفه های استخراج شده پرسشنامه باورهای غیر منطقی از اعتبار قابل قبولی برخوردار است.

آیا پرسشنامه باورهای غیر منطقی از همبستگی درونی مطلوبی است؟

آیا پرسشنامه باورهای غیر منطقی از روایی قابل قبول برخوردار است؟

روش کار

پژوهش حاضر به ساخت و استانداردسازی پرسشنامه باورهای غیرمنطقی (نسخه ایرانی) در دانشجویان می‌پردازد، بنابراین یک پژوهش توسعه‌ای محسوب می‌شود. هم‌چنین، به دلیل این که در مراحل تدوین و استانداردسازی پرسشنامه باورهای غیرمنطقی (نسخه ایرانی) در دانشجویان از روش‌های روان‌سنجی استفاده می‌شود، بخشی از پژوهش از نوع اکتشافی است. یافته‌های پژوهش می‌تواند برای مشاوران و روان‌شناسان در فرایند مشاوره و درمان کاربرد داشته باشد، بنابراین می‌توان پژوهش را کاربردی نیز دانست. جامعه آماری مورد مطالعه این پژوهش تمامی دانشجویان دختر و پسر دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران است که در نیم‌سال اول سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷ در مقاطع کارشناسی و کارشناسی‌ارشد مشغول به تحصیل بودند. که از این نمونه، تعداد بر اساس ۲ تا ۱۰ برابر تعداد سؤالات انتخاب شد؛ با توجه به این که پیش‌بینی شده بود تعداد سؤالات بین ۵۰-۴۰ سؤال باشد؛ با توجه به احتمال ریزش نمونه، حجم نمونه ۳۰۰ نفر انتخاب شدند. روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای چند مرحله‌ای بود که بر حسب رشته تحصیلی و جنسیت دانشجویان انجام شد. در بازه زمانی اجرای پژوهش (نیم‌سال اول سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷) تعداد رشته‌های مقطع کارشناسی و کارشناسی‌ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران به ترتیب ۲۷ و ۳۴۵ رشته بود. با توجه به تعداد رشته تحصیلی در هر مقطع، دو دانشکده در مقطع کارشناسی و سه دانشکده در مقطع کارشناسی‌ارشد به صورت تصادفی انتخاب شد. از هر دانشکده منتخب، دو رشته تحصیلی و از هر رشته تحصیلی دو کلاس و از هر کلاس بین ۱۵ تا ۲۰ دانشجو (دختر و پسر) به طور تصادفی انتخاب شد. در

مرور پژوهشی نشان می‌دهد که باورهای غیرمنطقی بر نگرش به بزهکاری (۱۵)، اهمالکاری تحصیلی (۱۶)، کمالگرایی (۱۷) تأثیر دارد؛ بررسی پژوهش‌هایی که در داخل کشور انجام می‌شود، نشان‌دهنده استفاده از ابزارهای غیربومی برای سنجش باورهای غیرمنطقی دارد. بر این اساس، به نظر می‌رسد شناسایی درست و سنجش این باورها بتواند در برنامه‌ریزی و مداخله برای اصلاح رفتار و در کاهش اضطراب و افزایش رضایت‌مندی و خودکارآمدی افراد و در نتیجه سلامت روانی و عاطفی آنان مؤثر باشد. اگرچه پرسشنامه‌هایی در ارتباط با سنجش باورهای غیرمنطقی ساخته شده‌اند اما، این پرسشنامه‌ها مربوط به جوامع دیگر و فرهنگ خاص آن‌هاست. بدیهی است لازمه شناسایی این باورها، طراحی ابزاری استاندارد و متناسب با فرهنگ هر کشور است که ضمن شناخت باورهای غیرمنطقی در افراد بتواند عوامل مؤثر بر ایجاد این باورها را نیز تعیین کند. بنابراین نیاز مبرم به نسخه ایرانی پرسشنامه باورهای غیرمنطقی جهت استفاده پژوهشگران، درمانگران، مشاوران و دانشجویان در زمینه‌های مختلف پژوهشی و تشخیصی که از ویژگی‌های روان‌سنجی مناسب با جامعه ایرانی برخوردار باشد، مشهود است.

از آن‌جا که به نظر می‌رسد باورهای غیرمنطقی فقط به ده باور غیرمنطقی مطرح شده توسط الیس (توقع تأیید و حمایت از دیگران، انتظار بالا از خود، تمایل برای سرزنش خود، واکنش عاجزانه به ناکامی، بی‌مسئولیتی عاطفی، دل‌مشغولی زیاد همراه با اضطراب، اجتناب از مسائل، ناامیدی نسبت به تغییر و کمال‌گرایی) محدود نباشد و هم‌چنین به نظر می‌رسد در شکل‌گیری باورهای فرد، عوامل متعددی مانند ساختار روان‌شناختی، منش، تعامل فرد با جامعه و اعتقادات شخصی و مسائل فرهنگی تأثیرگذار باشد، همه این موارد، پژوهشگران را بر آن داشت تا به ساخت و استانداردسازی پرسشنامه باورهای غیرمنطقی با توجه به فرهنگ ایران بپردازند. برای این هدف؛ سوال‌های زیر مطرح است:

مؤلفه های زیربنایی پرسشنامه باورهای غیر منطقی در جامعه ایرانی کدامند؟

تعیین تعداد عامل‌ها و نحوه اشباع آن‌ها، تحلیل مرتبه اول و دوم انجام شد. برای تبیین درد واریانس سازه مورد نظر، تحلیل عامل اکتشافی و به منظور چگونگی برازش داده‌ها با سازه مورد نظر، تحلیل عامل تاییدی انجام گرفت. بازآزمایی انجام شد (در دو گروه ۳۰ نفری در دو زمان مختلف با فاصله حداقل یک ماه اجرا و ضریب همبستگی دو مرحله به عنوان ضریب پایایی محاسبه شد و در نهایت پس از محاسبه شاخص‌های آماري (میانگین و انحراف معیار) برای تبدیل نمره‌های خام به نمره‌های تراز شده، جدول نرم به صورت نمره‌های T (بانحراف معیار ۱۰ و میانگین ۵۰) به تفکیک جنسیت (به علت معناداری میانگین دختر و پسر) تنظیم شد.

نتایج

این پژوهش بر ۲۶۵ دانشجو اجرا شد که ۱۷۱ نفر از شرکت‌کنندگان (۶۴/۸ درصد) زن و ۹۳ نفر (۳۵/۲ درصد) مرد بودند. به لحاظ سن ۱۰۳ نفر (۳۹ درصد) کمتر از ۲۰ سال، ۱۲۷ نفر (۴۸/۱ درصد) ۲۱ تا ۲۵ سال، ۱۷ نفر (۶/۴ درصد) ۲۶ تا ۳۰ سال و ۱۷ نفر (۶/۴ درصد) بالاتر از ۳۱ سال داشتند. ۲۱۶ نفر (۸۱/۸ درصد) از شرکت‌کنندگان مجرد و ۴۸ نفر (۱۸/۲ درصد) متاهل بودند. در نهایت ۲۳۲ نفر (۸۷/۹ درصد) از شرکت‌کنندگان در مقطع کارشناسی و ۳۲ نفر (۱۲/۱ درصد) در مقطع کارشناسی ارشد مشغول به تحصیل بودند.

در ادامه به یافته‌های پژوهش در مورد مؤلفه‌های زیربنایی پرسشنامه باورهای غیر منطقی در جامعه ایرانی پرداخته می‌شود؛ به منظور استخراج عامل‌های زیربنایی پرسشنامه محقق ساخته باورهای غیر منطقی، گویه‌های ۱۰۹ گانه آن با استفاده از رویکرد تحلیل مؤلفه‌های اصلی تحلیل عاملی اکتشافی تحلیل شد. نتایج تحلیل نشان داد که شاخص کایسر-میر-اولیکن (KMO) برابر با ۰/۸۰۴ و شاخص کرویت بارتلت ۱ در سطح ۰/۰۱ معنادار است ($\chi^2(df=5886) = 14495/83$). جدول ۱ تعداد مؤلفه‌ها، واریانس تبیین شده کل، ارزش‌های ویژه و واریانس تبیین شده توسط هر مؤلفه را نشان می‌دهد.

انتخاب کلاس‌ها سعی شد نمونه‌گیری به ترتیبی باشد که تعداد دانشجویان دختر و پسر تقریباً مساوی باشد. لازم به یادآوری است در نمونه‌گیری اول (ساخت پرسشنامه باورهای غیرمنطقی) رشته‌های علوم تغذیه و مهندسی شیمی (دانشکده علوم و مهندسی صنایع) و رشته‌های مهندسی پزشکی بیوالکتریک و مهندسی پزشکی بالینی (دانشکده مهندسی پزشکی) در مقطع کارشناسی؛ و رشته‌های ژنتیک و هواشناسی (دانشکده علوم پایه)، رشته‌های اقتصاد و انرژی و طبیعت‌گردی (دانشکده محیط زیست و انرژی)، رشته‌های حسابداری و مدیریت شهری (دانشکده مدیریت و اقتصاد) در مقطع کارشناسی ارشد به طور تصادفی انتخاب شدند و پرسشنامه مورد نظر در بین دانشجویان مذکور، توزیع شد.

پژوهشگران پس از جلب موافقت با مسئولان دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران و اخذ مجوزهای لازم، به اخذ فهرست رشته‌های تحصیلی در مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد اقدام کرد. همانطور که در روش نمونه‌گیری نیز توضیح داده شد بعد از انتخاب کلاس‌های مورد نظر و با جلب موافقت استاد کلاس مربوطه، پرسشنامه‌های پژوهش اجرا شد. پژوهشگر با معرفی خود، در مورد هدف آزمون و چگونگی پاسخگویی به پرسشنامه‌ها توضیحاتی ارائه کرد. در مورد دانشجویانی که به پاسخگویی تمایل نداشتند، دانشجویان دیگری از همان کلاس دیگر انتخاب شدند (البته این تعداد انگشت شمار بودند). از دانشجویان خواسته شده هر پرسش را با دقت بخوانند و با صداقت پاسخ دهند و هیچ سوالی را بدون پاسخ نگذارند. پس از پاسخگویی، ضمن تشکر از استاد مربوطه و دانشجویان کلاس، پرسشنامه‌ها و پاسخنامه‌ها جمع‌آوری شد. در مرحله تدوین پرسشنامه باورهای غیرمنطقی، گروه نمونه ۳۰۰ نفر برآورد شد که پس از حذف پرسشنامه‌های ناقص ۲۶۵ نفر کاهش یافت و پرسشنامه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. ابتدا برای برآورد اعتبار پرسشنامه و مولفه‌های آن ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شد. ضریب تشخیص و سطح دشواری سوال‌ها محاسبه شد و سوال‌های نامناسب حذف شدند. روایی پرسشنامه با استفاده از روش تحلیل عاملی مورد بررسی قرار گرفت. برای

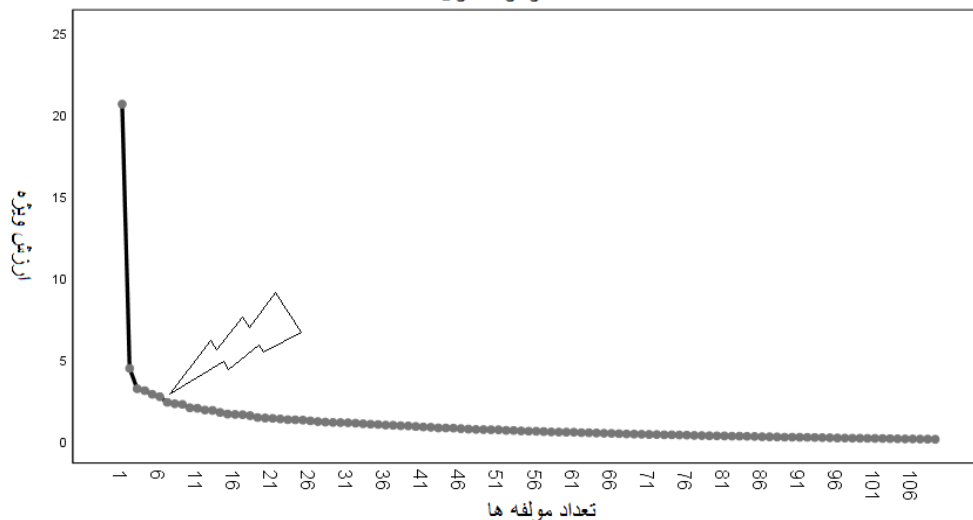
جدول ۱. تعداد مؤلفه ها، واریانس تبیین شده کل، ارزش های ویژه و واریانس تبیین شده توسط هر مؤلفه

مؤلفه	ارزش ویژه	سهم منحصر به فرد در تبیین واریانس کل	واریانس تبیین شده	مؤلفه	ارزش ویژه	سهم منحصر به فرد در تبیین واریانس کل	واریانس تبیین شده
۱	۲۰/۶۱	۱۸/۹۰	۱۸/۹۰	۱۸	۱/۵۲	۱/۳۹	۵۴/۳۱
۲	۴/۴۱	۴/۰۵	۲۲/۹۵	۱۹	۱/۴۰	۱/۲۹	۵۵/۶۰
۳	۳/۱۷	۲/۹۱	۲۵/۸۶	۲۰	۱/۳۷	۱/۲۶	۵۶/۷۶
۴	۳/۰۵	۲/۸۰	۲۸/۶۶	۲۱	۱/۳۵	۱/۲۴	۵۸/۱۰
۵	۲/۸۲	۲/۵۹	۳۱/۲۵	۲۲	۱/۳۱	۱/۲۱	۵۹/۳۰
۶	۲/۶۸	۲/۴۶	۳۳/۷۱	۲۳	۱/۲۷	۱/۱۶	۶۰/۴۶
۷	۲/۳۳	۲/۱۴	۳۵/۸۴	۲۴	۱/۲۶	۱/۱۶	۶۱/۶۲
۸	۲/۲۵	۲/۰۶	۳۷/۹۰	۲۵	۱/۲۵	۱/۱۴	۶۲/۷۶
۹	۲/۲۱	۲/۰۳	۳۹/۹۳	۲۶	۱/۲۰	۱/۱۰	۶۳/۸۷
۱۰	۲	۱/۸۳	۴۱/۷۶	۲۷	۱/۱۵	۱/۰۶	۶۴/۹۲
۱۱	۱/۹۷	۱/۸۱	۴۳/۵۷	۲۸	۱/۱۲	۱/۰۳	۶۵/۹۵
۱۲	۱/۸۶	۱/۷۰	۴۵/۲۸	۲۹	۱/۱۰	۱/۰۱	۶۹/۹۶
۱۳	۱/۸۴	۱/۶۹	۴۶/۹۶	۳۰	۱/۰۹	۱/۰۰	۷۰/۹۶
۱۴	۱/۷۱	۱/۵۷	۴۸/۵۳	۳۱	۱/۰۸	۰/۹۹	۷۱/۹۵
۱۵	۱/۶۱	۱/۴۸	۵۰/۰۲	۳۲	۱/۰۵	۰/۹۷	۷۲/۹۲
۱۶	۱/۵۹	۱/۴۶	۵۱/۴۸	۳۳	۱/۰۲	۰/۹۴	۷۳/۸۶
۱۷	۱/۵۷	۱/۴۴	۵۲/۹۲				

جدول ۱ نشان می دهد که به دنبال تحلیل اولیه ۳۳ مؤلفه با ارزش ویژه بزرگتر از یک استخراج شد که تقریباً ۷۴ درصد از واریانس کل را تبیین می نمود. سهم مؤلفه اول در تبیین واریانس کل ۱۸/۹۰ درصد و سهم مؤلفه آخر ۰/۹۴ درصد بود.

ارزیابی نمودار تست اسکری (شکل ۱) نشان داد که منحنی اسکری در محل بین مؤلفه ۶ و ۷ دچار شکستگی شده و لذا می توان استنباط نمود که تست اسکری تعداد مؤلفه های استخراج شده را ۶ در نظر گرفته است.

نمودار اسکری

نمودار ۱. نمودار اسکری در تعیین تعداد مؤلفه ها

براساس نمودار اسکری تعداد مؤلفه‌ها شش در نظر گرفته شد و تحلیل برای بار دوم تکرار شد و این بار چرخش واریماکس برای استخراج مؤلفه‌ها به کار گرفته شد. در نهایت بارهای عاملی چرخش یافته ۴۱ گویه باقی مانده پرسشنامه باورهای غیر منطقی در تحلیل مؤلفه‌های اصلی نشان داد که گویه‌های ۸، ۳۴، ۳۱، ۳۶، ۴۸، ۶۱، ۵۱، ۴۵، ۳۵، ۱۶، ۲۵، ۲۰، ۴۲، ۲۴، ۵۴، ۸۲، ۸۳، ۱۰، ۸۰، ۵۷ مؤلفه اول، گویه‌های ۸۴، ۱۰۶، ۱۰۷، ۹۹، ۵۶ و ۱۵ مؤلفه دوم، گویه‌های ۸۶، ۹۳، ۴۷، ۳۳ و ۶۲ مؤلفه سوم، گویه‌های ۱۰۸، ۱۰۱، ۹۶، ۱۰۰ و ۱۰۳ مؤلفه چهارم، گویه‌های ۷۸، ۷۶ و ۷۷ مؤلفه پنجم و گویه‌های ۹۲ و ۹۴ مؤلفه ششم پرسشنامه را تشکیل داده‌اند. لازم به توضیح است که ارزش ویژه برای مؤلفه‌های اول تا ششم به ترتیب ۷/۸۳، ۲/۶۸، ۲/۶۳، ۲/۵۶، ۲/۰۱ و ۱/۹۰ بود که در مجموع ۴۷/۵ درصد از واریانس کل را تبیین می‌نمود. گفتنی است که سهم مؤلفه‌های شش گانه در تبیین واریانس کل به ترتیب برابر با ۱۹/۱۱، ۶/۵۳، ۶/۴۰، ۶/۲۵، ۴/۸۹ و ۴/۳۶ بود. در ادامه پس از استخراج مؤلفه‌ها، متناسب با اشتراک معانی گویه‌ها هر یک از آنها نامگذاری

شدند. بدین صورت که مؤلفه اول «خود کم ارزش شماری»، مؤلفه دوم «ترس غیر منطقی درباره شخصیت خود»، مؤلفه سوم «خود ستایی نامعقول» و مؤلفه چهارم «افراط در غمخواری دیگران»، مؤلفه پنجم «اعتقاد به کنترل بیرونی» و مؤلفه ششم «اعتقاد به عوامل بیرونی» نام گذاری شدند. بنابراین در پاسخ به سوال اول پژوهش چنین نتیجه گیری شد که پرسشنامه باورهای غیر منطقی از شش مؤلفه «خود کم ارزش شماری»، «ترس غیر منطقی درباره شخصیت خود»، «خود ستایی نامعقول»، «افراط در غمخواری دیگران»، «اعتقاد به کنترل بیرونی» و «اعتقاد به عوامل بیرونی» تشکیل شده است.

همچنان که جدول ۲ نشان می‌دهد، به منظور بررسی ضریب آلفای کرونباخ مؤلفه‌های استخراج شده با استفاده از فرمول آلفای کرونباخ ارزیابی شد. علاوه بر این پرسشنامه باورهای منطقی در دو مرحله با فاصله زمانی چهارده روز بر ۳۰ دانشجوی (۱۸ زن و ۱۲ مرد) اجرا و ضرایب همبستگی بین مؤلفه‌ها در دو مرحله اجرا محاسبه شد که نتایج آن در جدول ۲ قابل مشاهده است.

جدول ۲. میانگین، انحراف استاندارد، ضریب آلفای کرونباخ و ضریب بازآزمایی هر یک از مؤلفه‌های پرسشنامه باورهای غیر منطقی

مؤلفه	تعداد گویه	میانگین	انحراف استاندارد	آلفای کرونباخ	باز آزمایی
خود کم ارزش شماری	۲۰	۶۰/۴۰	۱۱/۵۴	۰/۹۲۰	۰/۷۰۸
ترس غیر منطقی	۶	۱۵/۱۲	۲/۹۶	۰/۶۳۵	۰/۶۴۹
خود ستایی نامعقول	۵	۱۳/۲۸	۲/۷۴	۰/۶۳۱	۰/۶۵۲
افراط در غمخواری	۵	۱۳/۲۵	۲/۸۷	۰/۷۱۰	۰/۵۳۷
اعتقاد به کنترل بیرونی	۳	۷/۲۳	۱/۹۶	۰/۶۱۲	۰/۵۶۴
اعتقاد به عوامل بیرونی	۲	۴/۷۶	۱/۴۸	۰/۶۲۶	۰/۴۸۱
نمره کل	۴۱	۱۱۴/۰۶	۱۷/۱۰	۰/۹۱۰	۰/۶۶۲

منطبق بر نتایج جدول فوق ضریب آلفای کرونباخ مؤلفه خود کم ارزش شماری برابر با ۰/۹۲۰، مؤلفه ترس غیر منطقی درباره شخصیت خود برابر با ۰/۶۳۵، مؤلفه خود ستایی نامعقول برابر با ۰/۶۳۱، مؤلفه افراط در غمخواری دیگران برابر با ۰/۷۱۰، مؤلفه اعتقاد به کنترل بیرونی برابر با ۰/۹۱۲ و مؤلفه اعتقاد به عوامل بیرونی برابر با ۰/۶۲۶ به دست آمد. لازم به توضیح است ضریب آلفای کرونباخ کل پرسشنامه برابر با ۰/۹۱۰ به دست آمد. با

توجه به این که ضرایب آلفای کرونباخ مؤلفه‌های استخراج شده نزدیک به یا بزرگتر از ۰/۷ بود و با توجه به دیدگاه شریفی (۱۳۹۱) که معتقد است پرسشنامه‌های با ضریب آلفای کرونباخ بزرگتر از ۰/۷ برای مقاصد پژوهشی مناسب هستند، بنابراین چنین نتیجه گیری شد که مؤلفه‌های استخراج شده پرسشنامه باورهای غیر منطقی از همسانی درونی قابل قبولی برخوردار است. همچنین جدول فوق نشان می‌دهد که ضرایب همبستگی

دو مرحله اجرا برای مؤلفه های خود کم ارزش شماری، ترس غیر منطقی درباره شخصیت خود، خود ستایی نامعقول، افراط در غمخواری دیگران، اعتقاد به کنترل بیرونی و اعتقاد به عوامل بیرونی به ترتیب برابر با ۰/۷۱، ۰/۶۵، ۰/۶۵، ۰/۵۴، ۰/۵۶ و ۰/۴۸ به دست آمده است. براساس ملاک های کوهن (۱۹۸۸) می توان گفت ضرایب همبستگی به دست آمده از اجرای بازآزمایی «قوی» بوده و بنابراین می توان گفت نمرات مؤلفه های پرسشنامه باورهای غیر منطقی در طول زمان از ثبات مطلوبی برخوردار است. لازم به توضیح است که براساس ملاک های

کوهن ضرایب همبستگی کمتر از $|0.3|$ ضعیف بین $|0.3|$ تا $|0.5|$ متوسط و بالاتر از $|0.5|$ قوی حساب می شود. با توجه به مطالب فوق که نشان می دهد، گویه های مؤلفه های پرسشنامه باورهای غیر منطقی علاوه بر همسانی درونی قابل قبول از پایایی مطلوبی در طول زمان برخوردار است، می توان گفت پرسشنامه باورهای غیر منطقی از اعتبار قابل قبولی برخوردار است. جدول ۳ ضرایب همبستگی بین مؤلفه های پرسشنامه باورهای غیر منطقی را نشان می دهد.

جدول ۳. ضرایب همبستگی بین مؤلفه های پرسشنامه باورهای غیر منطقی

متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷
۱. خود کم ارزش شماری	-						
۲. ترس غیر منطقی	۰/۳۹۲**	-					
۳. خود ستایی نامعقول	۰/۵۳۷**	۰/۲۳۷**	-				
۴. افراط در غمخواری	۰/۴۹۵**	۰/۳۲۳**	۰/۳۱۸**	-			
۵. اعتقاد به کنترل بیرونی	۰/۱۳۵*	۰/۲۳۲**	۰/۰۹۶	۰/۱۰۱	-		
۶. اعتقاد به عوامل بیرونی	۰/۱۶۹**	۰/۱۷۷**	۰/۱۲۶*	۰/۱۲۵*	۰/۰۳۹	-	
۷. نمره کل	۰/۹۴۲**	۰/۵۷۲**	۰/۶۳۹**	۰/۶۳۲**	۰/۲۸۱**	۰/۲۷۷**	-

جدول ۳. نشان می دهد که به استثنای ضریب همبستگی بین اعتقاد به کنترل بیرونی با افراط در غمخواری، خود ستایی و اعتقاد به عوامل بیرونی، ضرایب همبستگی بین دیگر مؤلفه ها دستکم در سطح ۰/۰۵ معنادار است. با توجه به این که میانگین

ضرایب همبستگی بین مؤلفه ها ۰/۲۲ است، بنابراین در پاسخ به سوال سوم پژوهش می توان گفت مؤلفه های استخراج شده پرسشنامه باورهای غیر منطقی از همبستگی درونی قابل قبولی برخوردار است.

جدول ۴. ضرایب همبستگی بین مولفه های تفکر انتقادی و باورهای غیر منطقی

متغیرهای تحقیق	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹
۱. تفکر انتقادی - گرایش به خلاقیت	-								
۲. تفکر انتقادی - گرایش به پختگی	۰/۵۰۷**	-							
۳. تفکر انتقادی - گرایش به تعهد	۰/۶۵۹**	۰/۵۵۲**	-						
۴. باور غیر منطقی - خود کم ارزش شماری	-۰/۴۳۶**	-۰/۳۵۵**	۰/۳۳۷**	-					
۵. باور غیر منطقی - ترس غیر منطقی	-۰/۲۵۵**	-۰/۲۲۹**	-۰/۱۴۰**	۰/۵۵۶**	-				
۶. باور غیر منطقی - خود ستایی نامعقول	-۰/۳۴۷**	-۰/۲۷۲**	-۰/۲۰۸**	۰/۴۶۷**	۰/۴۲۰**	-			
۷. باور غیر منطقی - افراط در غمخواری	-۰/۲۳۹**	-۰/۲۶۵**	-۰/۲۶۰**	۰/۴۷۰**	۰/۴۰۶**	۰/۲۶۷**	-		
۸. باور غیر منطقی - اعتقاد به کنترل بیرونی	-۰/۳۰۰**	-۰/۲۵۸**	-۰/۲۵۸**	۰/۵۴۹**	۰/۳۵۰**	۰/۲۶۶**	۰/۳۴۸**	-	
۹. باور غیر منطقی - اعتقاد به عوامل بیرونی	-۰/۲۱۶**	-۰/۱۹۵**	-۰/۱۸۲**	۰/۴۴۰**	۰/۳۵۷**	۰/۳۶۵**	۰/۳۸۷**	-۰/۲۳۱**	-

جدول ۴ ضرایب همبستگی بین مؤلفه های تفکر انتقادی و مؤلفه های پرسشنامه باورهای غیرمنطقی را نشان می دهد. همچنان که ملاحظه می شود، مؤلفه های سه گانه تفکر انتقادی (گرایش به خلاقیت، گرایش به تعهد و گرایش به پختگی) با مؤلفه های شش گانه پرسشنامه باورهای غیرمنطقی به صورت منفی و در سطح معناداری ۰/۰۱ همبسته اند. براین اساس در پاسخ به سوال چهارم می توان گفت پرسشنامه باورهای غیرمنطقی از روایی همگرای قابل قبول برخوردارند.

بحث و نتیجه گیری

این پژوهش با هدف ساخت و استانداردسازی پرسشنامه باورهای غیرمنطقی (نسخه ایرانی) در بین دانشجویان ایرانی انجام شد. ابتدا مولفه های زیربنایی استخراج شد، به منظور استخراج عامل-های زیربنایی پرسشنامه باورهای غیرمنطقی، گویه های ۱۰۹ گانه آن با استفاده از رویکرد تحلیل مؤلفه های اصلی تحلیل شد. منحنی سنگریزه ای نشان داد که تعداد مؤلفه های پرسشنامه برابر با ۶ است. بعد از چندین بار تحلیل عاملی اکتشافی با استفاده از روش چرخش واریامکس در نهایت ۴۱ سوال به عنوان سوالات نهایی پرسشنامه انتخاب شد که این ۴۱ سوال موفق به استخراج ۶ مؤلفه شدند. بطوری که، گویه های ۸، ۳۴، ۳۱، ۳۶، ۴۸، ۶۱، ۵۱، ۴۵، ۳۵، ۱۶، ۲۵، ۲۰، ۴۲، ۲۴، ۵۴، ۸۲، ۸۳، ۱۰، ۸۰ و ۵۷ مؤلفه اول، گویه های ۸۴، ۱۰۶، ۱۰۷، ۹۹، ۵۶ و ۱۵ مؤلفه دوم، گویه های ۸۶، ۹۳، ۹۳، ۴۷، ۳۳ و ۶۲ مؤلفه سوم، گویه های ۱۰۸، ۱۰۱، ۹۶، ۱۰۰ و ۱۰۳ مؤلفه چهارم، گویه های ۷۸، ۲۶ و ۷۷ مؤلفه پنجم و گویه های ۹۲ و ۹۴ مؤلفه ششم پرسشنامه را تشکیل دادند. ارزش ویژه برای مؤلفه های اول تا ششم به ترتیب ۷/۸۳، ۲/۶۸، ۲/۶۳، ۲/۵۶، ۲/۰۱ و ۱/۹۰ بود که در مجموع ۴۷/۵ درصد از واریانس کل را تبیین کردند. بطوری که سهم مؤلفه های شش گانه در تبیین واریانس کل به ترتیب برابر با ۱۹/۱۱، ۶/۵۳، ۶/۴۰، ۶/۲۵، ۴/۸۹ و ۴/۳۶ بود. بعد از استخراج مؤلفه ها اقدام به نامگذاری مؤلفه ها شد. مؤلفه اول «خود کم ارزش شماری»، مؤلفه دوم «ترس غیر منطقی درباره شخصیت خود»، مؤلفه سوم «خود ستایی نامعقول» و مؤلفه چهارم «افراط در

غمخواری دیگران»، مؤلفه پنجم «اعتقاد به کنترل بیرونی» و مؤلفه ششم «اعتقاد به عوامل بیرونی» نام گذاری شدند. در تبیین می توان گفت پژوهش فعلی به منظور توسعه یک ابزار معتبر و روا برای سنجش باورهای غیرمنطقی در بین بزرگسالان ایرانی انجام شد. پژوهشگر با مرور پژوهشی، مطالعه مبانی نظری، پیشینه و نظریه های مرتبط با باورهای غیرمنطقی و مؤلفه های آن و رعایت اصول آزمون سازی به طراحی سوالات پرسشنامه پرداخت. نتایج یافته های تحلیل عاملی اکتشافی نشان داد که شش مؤلفه برای پرسشنامه باورهای غیرمنطقی قابل استخراج است که عبارتند از: خود کم ارزش شماری، ترس غیر منطقی درباره شخصیت خود، خود ستایی نامعقول، افراط در غمخواری دیگران، اعتقاد به کنترل بیرونی و اعتقاد به عوامل بیرونی نام گذاری شدند. مؤلفه های استخراج شده در فرهنگ ایرانی برای پرسشنامه باورهای غیرمنطقی شباهت ها و تفاوت های نسبتا محسوسی با مؤلفه های استخراج شده در فرهنگ غرب دارد. برای مثال، پر کاربردترین ابزار سنجش باورهای غیرمنطقی در ایران و خارج از کشور آزمون باورهای غیرمنطقی جونز و تروئر (۱۸) است، که مؤلفه های آن عبارتند از: تفکر غیرمنطقی تأیید دیگران (توقع تأیید و حمایت از دیگران)، تفکر غیرمنطقی توقع بیش از حد (انتظارات زیاد از خود)، تفکر غیرمنطقی سرزنش کردن (تمایل برای سرزنش خود)، تفکر غیرمنطقی واکنش نومیدی (واکنش عاجزانه به ناکامی)، تفکر غیرمنطقی عدم کنترل هیجانات (بی مسئولیتی عاطفی)، تفکر غیرمنطقی دلواپسی اضطرابی (دل مشغولی زیاد همراه با اضطراب)، تفکر غیرمنطقی اجتناب از مشکلات (مسائل)، تفکر غیرمنطقی اتکا به دیگران (وابستگی)، تفکر غیرمنطقی درماندگی نسبت به تغییر خویشتن (ناامیدی نسبت به تغییر)، تفکر غیرمنطقی کمال گرایی. با مقایسه مؤلفه های استخراج شده از پرسشنامه فعلی پژوهش با پرسشنامه تفکر غیرمنطقی جونز و همکاران می توان استنباط کرد که مؤلفه اعتقاد به کنترل بیرونی و مؤلفه اعتقاد به عوامل بیرونی با مؤلفه های تفکر غیرمنطقی درماندگی نسبت به تغییر خویشتن (ناامیدی نسبت به تغییر)، تغییر غیر منطقی عدم کنترل هیجانات (بی مسئولیتی عاطفی) و تفکر غیر

جدول ۴ ضرایب همبستگی بین مؤلفه های تفکر انتقادی و مؤلفه های پرسشنامه باورهای غیرمنطقی را نشان می دهد. همچنان که ملاحظه می شود، مؤلفه های سه گانه تفکر انتقادی (گرایش به خلاقیت، گرایش به تعهد و گرایش به پختگی) با مؤلفه های شش گانه پرسشنامه باورهای غیرمنطقی به صورت منفی و در سطح معناداری ۰/۰۱ همبسته اند. براین اساس در پاسخ به سوال چهارم می توان گفت پرسشنامه باورهای غیرمنطقی از روایی همگرای قابل قبول برخوردارند.

شماره برابر با ۰/۹۲۰، مؤلفه ترس غیر منطقی درباره شخصیت خود برابر با ۰/۶۳۵، مؤلفه خود ستایی نامعقول برابر با ۰/۶۳۱، مؤلفه افراط در غمخواری دیگران برابر با ۰/۷۱۰، مؤلفه اعتقاد به کنترل بیرونی برابر با ۰/۹۱۲ و مؤلفه اعتقاد به عوامل بیرونی برابر با ۰/۶۲۶ به دست آمد. همچنین، ضریب آلفای کرونباخ کل پرسشنامه برابر با ۰/۹۱۰ به دست آمد. همچنین یافته های مربوط به ضریب پایایی آزمون- باز آزمون برای مؤلفه های خود کم ارزش شماری، ترس غیر منطقی درباره شخصیت خود، خود ستایی نامعقول، افراط در غمخواری دیگران، اعتقاد به کنترل بیرونی و اعتقاد به عوامل بیرونی به ترتیب برابر با ۰/۷۱، ۰/۶۵، ۰/۶۵، ۰/۵۴، ۰/۵۶ و ۰/۴۸ به دست آمده است.

با توجه به این که ضرایب آلفای کرونباخ مؤلفه های استخراج شده نزدیک به یک یا بزرگتر از ۰/۷ بود و با توجه به دیدگاهی که معتقد است پرسشنامه های با ضریب آلفای کرونباخ بزرگتر از ۰/۷ برای مقاصد پژوهشی مناسب هستند، بنابراین چنین نتیجه گیری شد که مؤلفه های استخراج شده پرسشنامه باورهای غیر منطقی از همسانی درونی قابل قبولی برخوردار است. از طرف دیگر، یافته های مربوط به ضریب پایایی آزمون- باز آزمون برای مؤلفه های خود کم ارزش شماری، ترس غیر منطقی درباره شخصیت خود، خود ستایی نامعقول، افراط در غمخواری دیگران، اعتقاد به کنترل بیرونی و اعتقاد به عوامل بیرونی به ترتیب برابر با ۰/۷۱، ۰/۶۵، ۰/۶۵، ۰/۵۴، ۰/۵۶ و ۰/۴۸ به دست آمده است. براساس ملاک های کوهن می توان گفت ضرایب همبستگی به دست آمده از اجرای بازآزمایی «قوی» بوده و بنابراین می توان گفت نمرات مؤلفه های پرسشنامه باورهای غیرمنطقی در طول زمان از ثبات مطلوبی برخوردار است. لازم به توضیح است که براساس ملاک های کوهن ضرایب همبستگی کمتر از ۰/۳ | ضعیف بین ۰/۳ | تا ۰/۵ | متوسط و بالاتر از ۰/۵ | قوی حساب می شود. با توجه به مطالب فوق که نشان می دهد، گویه های مؤلفه های پرسشنامه باورهای غیر منطقی علاوه بر همسانی درونی قابل قبول از پایایی مطلوبی در طول زمان برخوردار است، می توان گفت پرسشنامه باورهای غیرمنطقی از اعتبار قابل قبولی برخوردار است.

منطقی واکنش نومییدی (واکنش عاجزانه به ناکامی) شباهت و همپوشانی بالایی دارد؛ مؤلفه خود ستایی نامعقول پرسشنامه فعلی با مؤلفه تفکر غیرمنطقی تأیید دیگران (توقع تأیید و حمایت از دیگران) پرسشنامه جونز و همکاران شباهت و همپوشانی بالایی دارد. همچنین مؤلفه خود کم ارزش شماری استخراج شده برای پرسشنامه باورهای غیرمنطقی تا حدودی با مؤلفه تفکر غیرمنطقی سرزنش کردن (تمایل برای سرزنش خود) پرسشنامه جونز و همکاران همپوشانی دارد. از طرف دیگر مؤلفه ترس غیر منطقی درباره شخصیت خود تا حدودی با تفکر غیرمنطقی دلواپسی اضطرابی (دل مشغولی زیاد همراه با اضطراب) پرسشنامه باورهای غیر منطقی جونز همپوشانی دارد. با این حال با مقایسه مؤلفه افراط در غمخواری دیگران با مؤلفه های پرسشنامه باورهای غیر منطقی جونز مشخص است که هیچ مؤلفه مشابهی در دو پرسشنامه وجود ندارد.

از طرف دیگر مقایسه تطبیقی مؤلفه های پرسشنامه باورهای غیر منطقی فعلی با ابعاد افکار غیر منطقی الیس (درماندگی، تأیید پذیری، اجتناب از مشکل و وابستگی) مشخص است که مؤلفه های اعتقاد به کنترل بیرونی و اعتقاد به عوامل بیرونی با بعد درماندگی نظریه الیس، خود ستایی نامعقول با بعد تأیید پذیری نظریه الیس همپوشانی بالایی دارد. مقایسه مؤلفه های استخراج شده در تحقیق فعلی برای پرسشنامه باورهای غیر منطقی با مؤلفه های استخراج شده در نظریه Marcotte (۱۹) (الزام، فاجعه سازی، تحمل اندک برای ناکامی و باورهای مربوط به ارزش خود) نشان دهنده این است که مؤلفه خود کم ارزش شماری با بعد باورهای مربوط به ارزش خود مارکوتی (۱۹) همپوشانی بالایی دارد و اعتقاد به کنترل بیرونی و اعتقاد به عوامل بیرونی تا حدودی با ابعاد فاجعه سازی و تحمل اندک برای ناکامی مارکوتی همسو است.

بعد از استخراج مؤلفه های پرسشنامه توسط تحلیل عاملی اکتشافی و نامگذاری آنها به منظور بررسی پایایی این مؤلفه ها از آلفای کرونباخ (همسانی درونی) و پایایی آزمون- باز آزمون بر ۳۰ دانشجو در فاصله زمانی دو هفته استفاده شد. یافته های تحلیل نشان داد که ضریب آلفای کرونباخ مؤلفه خود کم ارزش

در نهایت به منظور بررسی این سوال از ضریب همبستگی پیرسون بین مؤلفه‌های استخراج شده پرسشنامه باورهای غیر منطقی با مؤلفه‌های پرسشنامه تفکر انتقادی استفاده شد. یافته‌های تحلیل همبستگی نشان داد که بین مؤلفه‌های سه گانه تفکر انتقادی (گرایش به خلاقیت، گرایش به تعهد و گرایش به پختگی) با مؤلفه‌های شش گانه پرسشنامه باورهای غیر منطقی به صورت منفی و در سطح معناداری $0/01$ همبسته‌اند. در واقع، یافته‌های این سوال گویای روایی همگرایی پرسشنامه باورهای غیر منطقی است.

روایی یک پرسشنامه یکی از مهمترین ویژگی‌های روانسنجی است که در ساخت و توسعه یک پرسشنامه باید مد نظر قرار بگیرد. روایی همگرایی یک پرسشنامه اشاره بر نوعی روایی دارد که همبستگی بین مؤلفه‌های پرسشنامه با سازه‌ای از لحاظ نظری مشابه مثبت و معنی دار است. در واقع باید این مساله مد نظر قرار بگیرد که روایی یک پرسشنامه فرایندی ثابت نیست و بلکه باید در زمان‌ها و شرایط مختلف مورد آزمون قرار بگیرد. یافته‌های پژوهش فعلی دال بر این است که روایی همگرایی بدست آمده برای پرسشنامه باورهای غیرمنطقی قابل قبول است و البته باید سایر انواع روایی پرسشنامه نظیر روایی واگرا، روایی پیش بین مورد بررسی قرار بگیرد.

به عنوان نتیجه نهایی از پژوهش می‌توان گفت که نیاز به توسعه یک پرسشنامه برای سنجش باورهای غیر منطقی با توجه به اینکه اکثر پرسشنامه‌های موجود دارای مشکلاتی نظیر طولانی بودن، ساختار عاملی ضعیف، و اعتبار و روایی پایینی بودند موجب شد تا پژوهشگر به توسعه ابزاری برای سنجش باورهای غیر منطقی بپردازد. با توجه به اینکه پرسشنامه توسعه داده شده در این پژوهش از ۴۰ گویه تشکیل می‌شود که شش مؤلفه باورهای غیر منطقی را مورد سنجش قرار می‌دهند و با عنایت به اینکه اعتبار و روایی قابل قبولی برای پرسشنامه باورهای غیر منطقی بدست آمد، می‌توان گفت که این پژوهش گامی مهم در جهت معرفی یک ابزار جدید برای سنجش باورهای غیر منطقی در جامعه ایرانی محسوب می‌شود.

یکی از نکات قوت این پژوهش در مقایسه با پژوهش‌های قبلی که ابزارهای سنتی نظیر پرسشنامه باورهای غیر منطقی جونز استفاده می‌کردند، اعتبار خوب ابزار فعلی است. بطوری که، علی‌رغم کاربرد گسترده این ابزارها، ویژگی‌های روانسنجی این پرسشنامه‌ها برای مثال پایایی و روایی ناکافی این ابزار مورد انتقاد قرار گرفته است (۲۰ و ۲۱) و ساختار عاملی ضعیفی (۲۲) دارند. اما پرسشنامه توسعه داده شده در پژوهش فعلی علی‌رغم تعداد سوالات پایین‌تر (۴۰ سوال) اعتبار قابل قبولی را نشان داد. اعتبار یک ابزار شرط لازم برای روایی آن است و با توجه به اینکه اعتبار پرسشنامه باورهای غیر منطقی هم از طریق همسانی درونی و هم از طریق آزمون-بازآزمون مورد بررسی قرار گرفت، نتایج تحقیق فعلی بر اعتبار این ابزار صحه گذاشته و در مقایسه با آزمون ۱۰۰ سوالی جونز و با توجه به تعداد پایین‌تر سوالات پرسشنامه فعلی می‌توان ابزار فعلی را از منظر اعتبار خوب و مناسب تلقی کرد.

به منظور بررسی همبستگی درونی بین مؤلفه‌های پرسشنامه از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. یافته‌ها نشان داد که به استثنای ضریب همبستگی بین اعتقاد به کنترل بیرونی با افراط در غمخواری، خودستایی و اعتقاد به عوامل بیرونی، ضرایب همبستگی بین دیگر مؤلفه‌ها دستکم در سطح $0/05$ معنادار است. با توجه به این که میانگین ضرایب همبستگی بین مؤلفه‌ها $0/22$ است، بنابراین در پاسخ به سوال سوم پژوهش می‌توان گفت مؤلفه‌های استخراج شده پرسشنامه باورهای غیر منطقی از همبستگی درونی قابل قبولی برخوردار است.

همبستگی درونی بدست آمده بین مؤلفه‌های پرسشنامه باورهای غیر منطقی تا حدود زیادی منطقی به نظر می‌رسد، چرا که روش واریماکس برای استخراج مؤلفه‌ها استفاده شد. با توجه به اینکه در چرخش واریماکس فرض می‌شود که عامل‌ها نسبت به همدیگر متعامد هستند. به عبارت دیگر، در چرخش واریماکس فرض می‌شود که بین مؤلفه‌ها همبستگی بالایی وجود ندارد. با ملاحظه همبستگی بین عوامل تا حدود زیادی این پیش فرض تقویت می‌شود. بطوریکه همبستگی بین اکثر مؤلفه‌ها قدرتمند نیست و یا همبستگی متوسطی بین مؤلفه‌ها وجود دارد.

روایی واگرا، روایی پیش‌بین، روایی ملاک مورد بررسی قرار بگیرد و نمرات هنجاری پرسشنامه باورهای غیر منطقی در گروه‌های مختلفی از بزرگسالان بدست آورده شود. همچنین یافته‌های این پژوهش تلویحات کاربردی زیادی برای متخصصان و مشاوران درگیر در باورهای غیر منطقی دارد. درمانگران و مشاوران با تکیه بر یافته‌های تحقیق فعلی می‌توانند با آموزش تفکر انتقادی و عزت‌نفس و همچنین بازخوردهای مناسب برای افراد در زمینه شخصیت خود موجب بهبود باورهای غیر منطقی مراجعان دارای مشکل در این حوزه شوند.

مهمترین محدودیت این پژوهش این بود که از بین انواع روایی تنها روایی همگرایی پرسشنامه مورد بررسی قرار گرفت، این در حالی است که به علت محدودیت‌های اجرایی سایر انواع روایی نظیر روایی واگرا، روایی پیش‌بین، روایی ملاک مورد بررسی قرار نگرفتند. نمرات هنجاری پرسشنامه باورهای غیر منطقی در گروه‌های مختلفی از بزرگسالان به منظور استفاده گسترده از آزمون الزامی است، با این حال این نمرات هنجاری در پژوهش فعلی امکان پذیر نبودند. با توجه به یافته‌ها و محدودیت‌های پژوهش پیشنهاد می‌شود در تحقیقات آتی سایر انواع روایی نظیر

References

1. Rabiei A, Maali M. Investigating the Infrastructure Barriers to Knowledge Management Practices and Presenting a Pattern of Improvement in Higher Education Centers. *Science and Technology Policy*, 2012; 5 (1), 16-1
2. Savab L. Investigating the Relationship between Value and Cultural Orientations with the Judgment Pattern of Faculty Members and Students of Shiraz University. 2013; Master of Science Degree in Educational Management. Shiraz university.
3. Dargahi H, Hamouzadeh P, Sadeghifar J, Raadabadi M, Roshani M, Salimi M et al . Criteria Assessment of a Expect Teacher for Effective Teaching. *payavard*. 2011; 4 (3 and 4) :91-98
4. King L, Coetzee A. The everyday life information behaviour of visually impaired students at Stellenbosch University. *Innovation: journal of appropriate librarianship and information work in Southern Africa*. 2018 Jun 1;2018(56):140-62.
5. Afshar S. Comparison of spiritual health with irrational beliefs in male and female undergraduate, postgraduate and doctoral students of Kashan University. *Research in Religion and Health*, 2016; 2 (3), 25-34.
6. Esfandiari G. Stress Factors and their Relation with General Health in Students of Kurdistan University of Medical Sciences in Year 1999. *SJKU*. 2001; 5 (2) :17-21
7. Hamed B, ShafiAbadi A, NavabiNejad Sh, Delavar A. The Effectiveness of Collaborative Language Systems Therapeutic Approach on Increasing Self-efficacy of Student Couples. *Counseling Research*, 2014; 12 (48), 76-57.
8. Abhar Zanjani F, Khajeh-Mirza V, Seyyedi M, Shahabizadeh F, Dastjerdi R, Bahreinian A. Assessment on relationship beliefs and marital burnout among fertile and infertile couples. *Journal of Fundamentals of Mental Health*. 2015;17(2):81-6.
9. Adler MG, Fagley NS. Appreciation: Individual differences in finding value and meaning as a unique predictor of subjective well- being. *Journal of personality*. 2005;73(1):79-114.
10. Wedding D, Corsini RJ. *Current psychotherapies*. Cengage Learning; 2013 Feb 3.
11. Narimani M, Samadifard H. The Relationship between Irrational Beliefs, Mindfulness and Cognitive Fusion with Social Health among Elderly in Ardabil, 2016. *joge*. 2017; 1 (4) :20-28
12. Khani Jaihooni, A., Hidarnia, A., Kaveh, M.H., Hajizadeh, E& Askari, A. (2017). The effect of an educational program based on health belief model and social cognitive theory in prevention of osteoporosis in women. *Journal of Health Psychology*, 22(5), 529–536.
13. Turner, M.J. (2016). Rational Emotive Behavior Therapy (REBT), Irrational and Rational Beliefs, and the Mental Health of Athletes. *Frontiers in Psychology*, 7, 14-23.
14. Bahremand M, Saeidi M, Komasi S. Non-coronary patients with severe chest pain show more irrational beliefs compared to patients with mild pain. *Korean journal of family medicine*. 2015 Jul;36(4):180.
15. Karimi F, Nikuei E, Nik khah Feshkcheh L, Asoudeh Z, Babaei M. Relationship between irrational beliefs, source of inhibition, and attitude to delinquency in high school students. *Journal of Criminal Law*, 2017; 7 (2), 223-243.
16. Naddafi L, Kouroshnia M. The relationship between irrational beliefs and perfectionism with academic procrastination. *Journal of Principles of Mental Health*, 2017; 18 (Special Proceedings of the Third International Conference on Psychology and Educational Sciences), 505-512.

17. Alizadeh A, Besharat M, Khosravi Z, Besharat MA. The Relationship between Irrational Beliefs and Positive and Negative Perfectionism in Noshahr Students. *Psychological Studies*, 2011; 6 (1), 9-42.
18. Jones J, Trower P. Irrational and evaluative beliefs in individuals with anger disorders. *Journal of Rational-Emotive and Cognitive-Behavior Therapy*. 2004 Sep 1;22(3):153-69.
19. Marcotte D. Irrational beliefs and depression in adolescence. *Adolescence*, 2012; 31, 935– 954.
20. Koopmans PC, Sanderman R, Timmerman I, Emmelkamp PM. The Irrational Beliefs Inventory (IBI): Development and psychometric evaluation. *European Journal of Psychological Assessment*. 1994.
21. Noble H, Smith, J. Issues of validity and reliability in qualitative research. *Evidence-based nursing*, 2015; 18(2), 34-35.
22. Graham LM, Sahay KM, Rizo CF, Messing JT, Macy RJ. The validity and reliability of available intimate partner homicide and reassault risk assessment tools: A systematic review. *Trauma, Violence, & Abuse*. 2019; 1: 1-23.

Original Article

Development and standardization of irrational beliefs questionnaire (Iranian version) among students

Received: 31/12/2020 - Accepted: 03/05/2020

Touran Khorsandpour¹
Simin Dokht Rezakhani^{2*}
Hasan Pasha Sharifi³

¹ PhD Student in counselling, Science and Research branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

² Assistant Professor in Department of Counseling, Roudehen branch, Islamic Azad University, Roudehen, Iran.

³ Professor in Department of Psychology, Roudehen branch, Islamic Azad University, Roudehen, Iran.

Email: Rezakhani@riau.ac.ir

Abstract

Introduction: Irrational beliefs can negatively affect both academic achievement and students' lifestyles, yet there are no native tools to measure it. Considering the importance of native and contextual tools, the purpose of this study was to construct and standardize the Irrational Beliefs Questionnaire (Iranian version).

Materials and Methods: This research was a developmental and exploratory research. The study population was all undergraduate and postgraduate students of Islamic Azad University, Science and Research Branch of Tehran in the first semester of the academic year 1398-98. 265 samples were selected from this community using stratified random sampling. A 109-item questionnaire was developed and completed by students. Exploratory factor analysis was used to determine the number of factors in the questionnaire.

Results: The varimax rotation showed that the irrational beliefs questionnaire consisted of six components of self-esteem, irrational fears about self-esteem, irrational self-esteem, excessive sadness, belief in external control, and belief in external factors with 41 questions. Cronbach's alpha coefficient indicated that all components of the questionnaire were validated and the total reliability was 0.910. The correlation coefficient showed that the components of the questionnaire had acceptable internal consistency and also the correlation coefficient of the components of the questionnaire with the components of critical thinking showed that the questionnaire of irrational beliefs had acceptable convergent validity.

Conclusion: By constructing tools and identifying irrational beliefs in individuals, educational support, counseling and interventions can support many people.

Key words: Standardization, questionnaires, irrational beliefs, students

Acknowledgement: There is no conflict of interest.